

формалізованих вимог бухгалтера щодо виконання затвердженого порядку документального оформлення та подання до бухгалтерської структури первинних документів. Все інше є зоною відповідальності головного бухгалтера суб'єкта господарювання, тобто, за допущені головним бухгалтером порушення, передбачається дисциплінарна, матеріальна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення 18.09.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2021).

2. Кодекс законів про працю України : закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. Дата оновлення 15.04.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 01.05.2021).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: постанова Верховної Ради України від 07.12.1984 р. № № 8074-10. Дата оновлення 27.04.2021. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 04.05.2021).

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення 23.04.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 05.05.2021)

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення 23.04.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 06.05.2021).

УДК 657.6:008

Муравський В. В.

д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,

Шевчук О.А.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Західноукраїнський національний університет

ПРИНЦИПИ ОБЛІКУ У РЕАЛІЗАЦІЇ КІБЕРЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ

Формування цифрової економіки, активізація глобальних гібридних конфліктів, дистанціювання та ізольоване функціонування підприємств в умовах пандемії призвели до активізації кіберзагроз економічним системам на мікро та макрорівнях. Оскільки основним генератором економічної інформації є бухгалтерський облік, першочергово кіберзахисту потребує облікова інформація. Більшість кіберризиків у діяльності суб'єктів господарювання пов'язані з викраденням облікової інформації або зменшенням її якісних параметрів. Через дотримання якісних характеристик облікової інформації забезпечується економічна безпека підприємства. Якість інформації є проявом

її відповідності очікуванням стейкхолдерів. Порушення будь-якого з якісних параметрів облікової системи може призвести до втрати її корисності та, відповідно, економічної значимості для внутрішніх та зовнішніх користувачів. Оперування некоректною обліковою інформацією призводить у більшості випадків до економічних втрат підприємства. Прийняття управлінських рішень на основі хибної (викривленої або пошкодженої) облікової інформації є причиною завдання шкоди економічній безпеці підприємства.

Дії внутрішніх користувачів облікової інформації пов'язані з економічною діяльністю підприємства, а зовнішніх – також з функціонуванням інших суб'єктів господарювання. Відповідно, недотримання якісних параметрів системи обліку завдає подвійної економічної шкоди через прямі втрати від діяльності або бездіяльності менеджерів (власників і засновників) та опосередковані збитки чи недоотриману економічну користь від співпраці зі зовнішніми стейкхолдерами. Як наслідок, існує прямий зв'язок між економічною та кібербезпекою підприємств. Реалізація взаємозв'язку економічної та безпекової діяльності передбачає ідентифікацію й дослідження облікових механізмів впливу кіберзагроз на економічну безпеку підприємства.

Фундаментальним базисом бухгалтерського обліку є його принципи. На основі дослідження облікових принципів виявляються емпіричні зв'язки, закономірності розвитку та особливості бухгалтерського обліку, який перебуває під впливом сучасних тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Через розкриття принципів обліку можливо обґрунтувати взаємозв'язок економічної та кібербезпеки підприємств. Активізація та ускладнення кіберризиків потребує перманентної адаптації й трансформації принципів обліку до внутрішніх та зовнішніх умов функціонування підприємства. Як наслідок, через принципи обліку відбувається прямий та реверсний вплив кіберризиків на показники фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Особливості реалізації базових облікових принципів в умовах синхронного забезпечення економічної та кібербезпеки, що є фундаментальним методологічним рівнем їхнього взаємозв'язку, відображені у табл. 1.

Через дотримання фундаментальних принципів обліку відбувається реалізація його функцій щодо забезпечення належної якості облікової інформації. Якістю інформації, продукуюваної бухгалтерським обліком, є її здатність відповідати вимогам й очікуванням внутрішніх та зовнішніх користувачів. Кіберризики спрямовані на зменшення або блокування придатності облікової інформації до використання через недотримання її якісних параметрів. Забезпечення належної якості облікової інформації визначає якісний рівень взаємовпливу економічної та кібербезпеки підприємств. Основними якісними характеристиками інформації бухгалтерського обліку, на які орієнтовані кіберризики, є: достовірність, своєчасність, доступність, доцільність, надійність, порівнюваність та інші.

Незалежно від інформаційної підпорядкованості якісних параметрів облікової інформації чи їхнього групування за варіативними класифікаційними ознаками, економічна безпека залежить від активності кіберзагроз.

Таблиця 1

Реалізація принципів обліку та фінансової звітності в умовах забезпечення економічної та кібербезпеки

з/п	Принцип обліку та фін. звітності	Реалізація в умовах прояву ризиків економічній та кібербезпеці	Інформаційні наслідки кіберзагроз	Економічні наслідки кіберзагроз
1.	Повне висвітлення	Спотворення, підміна облікової інформації у процесі її передачі внутрішнім та зовнішнім користувачам через неповне (недостовірне) відображення фінансово-господарських явищ та процесів у системі рахунків і звітності.	Фальсифікація облікової інформації при передачі до внутрішніх та зовнішніх користувачів	Отримання економічної вигоди працівниками підприємства або третіми особами
2.	Автономність	Втрата інформаційної самостійності та автономності підприємством через несанкціоноване втручання в інформаційну систему для перманентного моніторингу сторонніми особами інформаційних процесів в обліку та управлінні.	Перманентний несанкціонований доступ до облікової інформації	Промисловий шпіонаж, зменшення економічної самостійності
3.	Послідовність	Порушення послідовності підготовки і подання інформації та реалізації облікової політики, що є причиною несвоечасного прийняття управлінських рішень	Несвоечасна обробка облікової інформації	Порушення своєчасності управління
4.	Безперервність	Блокування, призупинення (перервність) фінансово-господарської діяльності підприємства та доведення його до банкрутства.	Блокування інформаційних потоків	Зменшення ринкової вартості, рейдерське захоплення, недобросовісна конкуренція.
5.	Нарахування	Приховування доходів або завищення витрат для уникнення оподаткування, виплати дивідендів тощо.	Фальсифікація облікової інформації для невиконання кредиторських зобов'язань	Фінансові втрати економічно пов'язаних стейкхолдерів-кредиторів.
6.	Превальювання сутності над формою	Викривлення облікових даних у момент їхнього збору та документування через спотворення сутності господарських операцій.	Фальсифікація облікових даних у момент їхнього збору	Отримання економічної вигоди працівниками підприємства або третіми особами
7.	Єдиний грошовий вимірник	Активізація ризиків у сфері електронних транзакцій унаслідок відмови від готівкових коштів на користь криптовалют поза національними валютними системами країн для забезпечення конфіденційності грошових операцій.	Хакерські атаки для доступу до електронних грошових сервісів	Викрадення коштів

Зокрема, кіберризика зорієнтовані на зменшення якості облікової інформації: достовірності – прийняття некоректних (хибних) управлінських рішень; своєчасності – прийняття запізнених управлінських рішень; доступності – неможливості отримання чи сприйняття інформації у процесі прийняття управлінських рішень; доцільності – блокування прийняття необхідних управлінських рішень; надійності – неможливість прийняття управлінських рішень у зв'язку з відсутністю довіри до інформації; порівнюваності – прийняття необґрунтованих управлінських рішень через неможливість оцінки та аналізу облікових показників; інших якісних параметрів інформації бухгалтерського обліку – завдання шкоди управлінню підприємством. Отже, реалізація кіберризиків є причиною зменшення ефективності системи управління, що призводить до економічної шкоди підприємству.

Усі якісні параметри облікової інформації в кінцевому випадку пов'язані з дотриманням її конфіденційності в умовах необхідності забезпечення економічної та кібербезпеки підприємства. Інформація бухгалтерського обліку регламентовано розподіляється на загальнодоступну і конфіденційну на основі виокремлення фінансового та управлінського обліку. Ідентифікація об'єктів обліку та поділ його на види визначає методичний рівень взаємозв'язку економічної та кібербезпеки підприємства.

Отже, імплементація комп'ютерно-комунікаційних технологій в усі соціально-економічні процеси призвела до активізації кіберзагроз функціонуванню підприємств. Кінцевою метою реалізації кібезагроз є отримання економічної вигоди третіми особами або завдання економічної шкоди суб'єктам господарювання. Існує пряма залежність між кіберризиками та економічним станом підприємства. Бухгалтерський облік доцільно позиціонувати як інноваційний механізм забезпечення взаємозв'язку між економічною та кібербезпекою підприємства.

Література

1. Муравський В.В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с.

УДК 657.1

Назарова І.Я.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОКОРПОРАТИВНОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Пандемія коронавірусної хвороби, запровадження пов'язаних з нею протиепідемічних заходів, викликаних необхідністю мінімізації контактів з метою недопущення зараження громадян, призвели до суттєвих зміни в обліку,